

EKSPLOSJONEN I BERGEN 20. APRIL 1944.

Slik Ruth Berland, 12 år, opplevde den.

Det er krig i Norge. Vi som er barn er også redde for at noe forferdelig skal skje – med byen, med hjemmet eller med oss selv. Så opplever vi 20. april 1944. Datoen som for alltid er spikret i minnet for oss som opplevde denne dagen på nært hold. Tirsdag morgen. Vi vet det er Hitlers fødselsdag. Fra kjøkkenvinduet hadde vi sett – og hørt – den fresende ”primusflammen” som kom fra havnen et sted. Skoledagen begynte også dengang kl. 8.30. Jeg gikk på Sandviken skole i 6. klasse. Vi satt i klasserommet. Kl. 8.40 revnet himmelen i et stort gult lys. Alle rutene i rommet ble knust, og pultene ble kastet hulter til bulter av lufttrykket.

Istedet for å gå i tilfluktsrommet som vi skulle, sprang jeg hjemover for å se om huset i Hans Haugesgate sto. Min mor og bror var uskadde, men et anker fra en båt på havnen lå på tørkeplassen, og skorsteinen lå i gaten som en haug. Ville der bli flere eksplosjoner? Hva hadde hendt? Det var best å komme seg vekk fra katastrofeområdet og begi seg opp i høyden. Jeg kunne ikke komme inn i huset for alle dører var blåst av hengslene og lå på tvers i trappegangen, men min mor og bror kom seg ut på et vis. Vi vandret til Breistølen der vi hadde noen kjente. Der oppe i høyden hadde ikke eksplosjonen gjort så stor skade. Derfra fikk vi overblikk over ødeleggelsene og brannene i byen. Vi var sikre på at huset vårt skulle stryke med.

Vi gikk Fjellveien et stykke, og der var vi ikke alene. For oss som bodde på Fjellsiden, var det naturlig å søke oppover. Mange tenkte slik. Det var rene folkevandringer i Fjellveien timene etter eksplosjonen, hele dagen igjennom. I Fjellveien kjørte også lastebiler med sårete mennesker på lasteplanet. Svært mange hadde kuttskader fra knust glass, særlig mange hadde øyenskader. Sykefraktransporten til Haukeland Sykehus gikk tildels her oppe, for veier og gater nede i byen var dekket av knust glass, nedblåste skorsteiner og skipsdeler.

Hvor skulle man dra hen? Man dro til slekt og venner. Vi var ikke de eneste som søkte tilflukt i Breistølen. Dit kom familien deres og andre de kjente. Men, vi kunne ikke overnatte der og hjem kunne vi ikke gå. Så vandret vi over Munkebotn ned til Eidsvåg der mine foreldre hadde noen venner. Folk hadde ikke telefon dengang, dessuten var vel linjene ødelagt, så vi kunne ikke melde vår ankomst. Vi ble godt mottatt, ble installert på et rom og jeg synes å huske at vi var der tre netter. Jeg tror vi kom ganske tomhendte, men folk var veldig innstilt på å hjelpe. Samhold og hjertelighet var egenskaper som ble tydelige i krigens dager.

I mellomtiden hadde vi hatt kontakt med min far som var i Brannvesenet. Brannfolkene hadde mer enn nok å gjøre; der var mange branner rundt om, særlig på Nordnes. Så begynte oppryddingen. Hjemme hos oss var ikke en vindusrute hel. Glasskårene sto overalt i treverk. Av stettglass i kjøkkenskapet sto bare stetten igjen., utslagsvasken var delt i to og min elskede celluloid-dukke var blitt hodeløs. Så kom papp-plater foran vinduene, vi ryddet opp og hverdagen vendte tilbake med rasjoneringskort og knapphet på det meste.

Skolegang fikk vi ikke den resterende tiden før ferien. Jeg tror vi gikk hjem til ”frøken” og fikk lekser en gang i uken. Neste skoleår kom vi på Krohningen skole. Flere av mine skolevenner (vi gikk jo i rene pikeklasser) ble sendt ut av byen, av Røde Kors. De havnet i Hardanger og Nordfjord, Hallingdal og Sunnmøre og andre steder der vennlige mennesker tok til seg krigstruede bybarn. Familier i Bergen tok seg også av fremmede den 20. april. Mange ble tatt hånd om og innkvartert i soverom og stuer.

Det har gått 60 år. Det er lang tid. Minnene svinner. Den generasjon som kunne fortalt mest om denne tiden er borte. Derfor er det bra at man nå samler beretninger fra denne perioden, fra en tid med angst og uhygge, men hvor de menneskelige verdier var fremtredende.

Paradis 4. mars 2004.

Ruth Irgens

Ruth 11 år gammel.
Foto: i privat eie.

Familien Berland 1943.
Tur til Blåmannen.
Foto: i privat eie.